

АУДІЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск LI., 2009. – С.341-343.

В статті розглядається проблема навчання аудіювання і особливості цього процесу та умови для підвищення ефективності даного виду роботи.

Ключові слова: аудіотекст, речення, лексичний, граматичний, прослуховування, розуміння, відтворення.

The article deals with the problem of teaching listening and peculiarities of this process and conditions for raising efficiency of this type of activity.

Key words: audiotext, sentence, lexical, grammatical, listening, understanding, reproduction.

Аудіювання відіграє важливу роль в процесі навчання на всіх його етапах і дає широкі можливості для досягнення виховної, освітньої і розвиваючої мети. Воно сприяє тому, щоб сформувати у студентів уміння передбачити зміст аудіотексту, розвивати в них культуру сприйняття на слух іноземною мовою. Беззаперечним є той факт, що аудіювання має позитивне значення для розвитку пам'яті взагалі і слухової пам'яті зокрема. Аудіювання є ефективним засобом навчання іноземної мови, саме воно допомагає оволодіти фонемним складом, наголосом, мелодикою, лексичним складом мови, її граматичною структурою та ознайомитись з особливостями британської, американської, австралійської англійської і одночасно засвоїти інформацію на різні теми.

Один із шляхів навчання аудіювання передбачає виконання певних вправ. У такий спосіб аудіювання є видом мовленнєвої діяльності. Ще один шлях, коли має місце поєднання вправ на аудіювання з подальшим говорінням, письмом і читанням, являє собою засіб навчання іншим видам мовленнєвої діяльності і потребує комплексу певних вправ, які розвивають вміння співвідносити фрагменти тексту, визначати основний зміст, ключові речення і т.ін. - 'ч

Згідно з сучасними вимогами навчання аудіювання на початковому, середньому і завершальному етапах вивчення іноземної мови, студенти повинні пройти шлях від розуміння на слух текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі до текстів, які не відповідають такій умові. Це можуть бути тексти різних жанрів, представлених в звукозапису або начитаних викладачем чи іншими особами, які володіють мовою, а також носіями мови. Відомо, що аудіотексти можуть містити певну кількість незнайомих лексичних одиниць (для студентів з різним рівнем підготовки ця кількість, звичайно, буде неоднаковою), які не мають вирішального значення для розуміння основного змісту текстового матеріалу чи зрозумілих завдяки контексту. Максимальна тривалість звучання тексту - три-п'ять хвилин; матеріал для аудіювання - адаптовані і скорочені тексти з художньої літератури на початковому етапі; художні і науково-популярні, нескладні оригінальні текстові матеріали, які охоплюють широке коло тем, використовуються у подальшій роботі. При навчанні цього виду мовленнєвої діяльності вимоги до аудіювання необхідно диференціювати відповідно до етапу навчання та рівня підготовки студентів до його сприйняття. Крім того, доцільно враховувати необхідність навчання різноманітним видам прослуховування:

- 1) з повним розумінням текстового матеріалу;
- 2) з вибіркоким розумінням певної частини інформації згідно з визначеними викладачем завданнями;
- 3) із загальним розумінням змісту прослуханого.

Успішність аудіювання залежить, з одного боку, від того хто слухає, тобто від рівня його мовної підготовки і індивідуальних здібностей сприймати значні текстові уривки на слух, з іншого боку, від умов створених для аудіювання, від лінгвістичних особливостей запропонованого матеріалу, його відповідності мовленнєвому досвіду і знанням студентів.

Успішність цього процесу багато в чому залежить від уміння студентів користуватись імовірнісним передбаченням, перенесенням вмінь і навичок, напрацьованих в рідній мові, на іноземну мову. Велике значення мають такі індивідуальні особливості студентів як винахідливість і здогадливість, вміння слухати і швидко реагувати на сигнали усного спілкування (паузи, логічні наголоси, риторичні питання, еліптичні речення, повтори, винесення другорядних членів речення на його початок, кількість речень в прямій мові та ін.), уміння переходити від однієї розумової операції до іншої, швидко «входити» в тему повідомлення, співвідносити її з більшим контекстом, відобразити в уяві почуті факти та події як серію послідовних картин.

При навчанні аудіювання іноземною мовою значну роль відіграють такі особливості студентів як вміння розрізняти звуки, сприймати їх у складі слів, синтагм, речень. Не менш важливу роль відіграють і такі індивідуальні психологічні особливості як слухова пам'ять, вміння зосередитись на сприйнятті аудіоматеріалу.

В зв'язку із залежністю аудіювання від умов для його сприйняття варто торкнутися питання темпу аудіюваних текстів. Об'єктивно встановлений темп повідомлення визначає швидкість і точність сприйняття на слух і повноту розуміння запропонованого матеріалу. Загальний темп мовлення складається з двох компонентів - кількості слів/речень за одиницю часу (хв.) і кількості мовленнєвих пауз, однак точнішою одиницею виміру є склад. Середній темп мовлення в романо-германських мовах (англійській, німецькій, французькій та ін.) коливається в межах 240-260 складів за хвилину. В процесі навчання аудіювання темп аудіомовлення не повинен перевищувати темп внутрішнього мовлення. Лише завдяки прискоренню

внутрішнього мовлення аудитора можливе збільшення темпу аудійованого мовлення. Для того, щоб швидкість мовлення не становила перешкоду для сприйняття матеріалу на слух, особливо при недостатньому рівні підготовки студентів, швидкість пред'явлення в окремих випадках може уповільнюватися за рахунок тривалості пауз між змістовими блоками.

Суттєву роль відіграє кількість пред'явлень і обсяг аудійованого матеріалу. Аудіювання - це надзвичайно складне вміння сприйняття текстового матеріалу на слух, особливо в одноразовому пред'явленні. Це пов'язано із специфікою реальних умов, за яких відбувається природний процес усномовленнєвого спілкування і в наш час одноразове пред'явлення аудіотексту є обов'язковою умовою при проведенні тестування з іноземної мови за найрізноманітнішими програмами.

Організувавши діяльність студентів після аудіювання, надавши їм можливість поставити уточнюючі питання, можна зняти труднощі, які виникають у студентів при одноразовому прослуховуванні матеріалу. Уточнюючі питання мають місце і в реальному спілкуванні, вони знімають так званий бар'єр одноразовості і уможливають більш повне розуміння прослуханого. Що стосується дворазового пред'явлення текстового матеріалу, то воно є виправданим при наявності лексико-граматичних труднощів та великого обсягу тексту чи уривку, який недоцільно скорочувати, і при постановці такого завдання, як детальне відтворення аудійованого тексту. В такому випадку перед повторним прослуховуванням проводиться контроль розуміння і формулювання наступного завдання.

Окрім зазначених труднощів, тривалість звучання тексту є фактором, який може ускладнити його сприйняття на слух, тому доцільно на початковому етапі аудіювати невеликі тексти, тематично пов'язані з текстами, які вивчаються в основному курсі підручника з іноземної мови.

Не варто ставити за мету спеціальне збільшення обсягу аудіоматеріалу, оскільки більш важливим є прищепити студентам власне навички сприйняття на слух різноманітних текстів (художніх, суспільно-політичних, науково-

популярних, об'яв, оголошень, коментарів і т.ін.).

Не менш важливою є наявність опор і орієнтирів сприйняття. Ефективність аудіювання залежить і від того, якими орієнтирами характеризується текст, чи є в процесі його аудіювання необхідні елементи для запам'ятовування (емоційна інтонація, чіткий ритм, наголоси). При безпосередньому спілкуванні процес аудіювання супроводжується мімікою, жестами та іншими проявами емоцій. Ці складові відсутні при використанні ТЗН, але їх необхідно використовувати, тому що студенти швидко звикають до аудіювання викладачем і це спрощує його процес. Використання ТЗН створює певні додаткові труднощі, які вимагають більше часу і зусиль для їх подолання, але вони сприяють тренуванню сприйняття мови не тільки викладача, а й інших осіб, в тому числі носіїв мови.

Аудіювання дає позитивні результати, коли воно включає в себе: а) обов'язкове попереднє прослуховування викладачем аудіо матеріалу з метою подальшої ефективної організації діяльності студентів для зняття труднощів; б) попереднє, але в межах одного і того ж заняття, обговорення картинок чи тем, пов'язаних зі змістом аудіювання; в) залучення студентів до обговорення прослуханого і висловлення своїх вражень; г) використання аудіотексту у повній мірі в процесі його опрацювання

Література

1. Бун И.Л., Миловидова Р.В. Учебное пособие по аудированию. М: Издательство Московского Университета, 1983. - 140 с
2. Гужва Т., Кодалашвили О., Романовская Ю. Английский язык. Тексты для чтения и аудирования. Упражнения по грамматике: Для абитуриентов, слушателей курсов, студентов. - К: Тандем, 1998. - 368 с
3. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. - М.: Просвещение, 1991. — 287 с
4. Соколова М.А., Гинтовт К.П. Практическая фонетика английского языка. М: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – 384 с

